

«Jeu hai plascher sche lecturas e lecturs ein schoocca!»

Viola Cadruvi ha presentau siu emprem cudisch ella Biblioteca cantunala a Cuera

DA SUSI ROTHMUND/FMR

■ «La feglia dal Fraissen» ei il tetel digl emprem cudisch dall'autura Viola Cadruvi, e verda sco la feglia dil fraissen igl atun ei sia cuviarta. Il cudisch che cuntegn nov historias fatalas ed ina novella ha l'autura secret en Rumantsch Grischun. La gievgia vargada ha ella presentau quel ella Biblioteca cantunala a Cuera. Risguardond las mesiras da protecziun ha la prelecziun giu liug avon in pign publicum. La presentaziun dil cudisch da Viola Cadruvi ei veginida moderada d'Anita Capaul, la menadra dalla Chasa Editura Rumantscha, che ha ediu il cudisch «La feglia dal Fraissen». «Co savess ins festivar meglier il giubileum da diesch onns da nossa Chasa Editura Rumantscha che cun in niev cudisch», ha Capaul manegiau. Ella ei satisfatga che la presentaziun dil cudisch ha pudiu haver liug – malgrad las circumstanzas cul coronavirus. Per la prefaziju dil cudisch ha ella secret: «Nus survegnin invista en la vita da mintgadi da carstgauns che sa chattan en situaziuns en las qualas els sa sentan traplads u vegnan tschiffads da lur realitads e dal passà. Mintgin emprova da rumper or, ma betg tuts reusseschan!...»

Lectura tschaffonta

Las historias nutreschan il voyeurismem da lecturas e lecturs e un quei fatg ha Capaul confruntai la giuvna autura. «Gie, jeu sperel ch'eis seigia aschia, jeu nutreschel bugen il voyeurismem. Jeu mezza sun fetg maravigliusa e less saver tgei che marscha ella veta d'autra glieud. Perquei hai era secret aschia ch'ins vul saver daco che carstgauns fan certas caussas – ni era da co buc – e tgei che succeda sco consequenza.» Sco l'autura da 28 onns ha declarau alla FMR, ha ella secret certas historias culla finamira da provocar: «Jeu hai plascher sche lecturas e lecturs ein schoocca», ha ella manegiau cun in surrir. Viola Cadruvi ei carschida si giu la Bassa en ina casada romontsch-tudestga. Ella ha studegiau germanistica, historia e romontsch. Mintgaton lavura ella sco assistenta all'Universitat da Turitg, mintgaton sco scolasta ni columnista ni vid sia dissertaziun, mo bunamein adina scriva ella. Viola scriva historias cuortas, liungas, columnas anecdotas e sgnoccas per seseza e per auters. Aschia ein era las diesch historias el cudisch ina rinnada da texts ch'ella ha secret el decouors da passa diesch onns. Els ein vegni lectorai e cur-

Viola Cadruvi ha presentau siu emprem cudisch «La feglia dal fraissen». FOTO SUSI ROTHMUND

regi da Rico Valär e Georges Darms. «La novella hai jeu la finfinala secret circa treis ga da niev», conceda Viola Cadruvi. Il 2014 ha ella gudignau il Premi Term Bel als Dis da Litteratura a Domat per sia historia cuorta «La donna da Benedetg Albin» ch'ei in extract dalla novella. Il 2018 ha ella gudignau il premi dil publicum per «La curridra».

Pial gaglina

Ils texts dalla giuvna autura – ch'eis veginida mumma avon treis meins – procuran per pial gaglina. Quei fan era las illustraziuns da Jon Bischoff ch'ei carschiusi a Casaccia en Bregaglia. El ha teniu sis illustraziuns en ner-alv aschia ch'ei para sco sche las figurias vegnassan ord i stgir. Era ils texts cuorts ein da leger en scartira alva sin funs ner. «Per mei ein las historias stadas aschi fermas da leger ch'ei

tut buglieva d'ideas per illustrar», ha Bischoff declarau. Legend hagi el immediat viu las figurias avon el e sco l'autura sincerescha, corrispondan quellas a sias imaginaziuns. Dil reminent cumparan illustraziuns da Jon Bischoff ultimamein era en La Quotidiana (per exemplu tier «In mais da pais»). Theres Jörger e meierkolb segna pil concept grafic e layout dil cudisch. Per pial gaglina ha era la musicista Martina Berther procurau, ella ha capiu d'enramar la presentaziun dil cudisch cun improvisaziuns musicalas tiels texts e tier las illustraziuns che han aschia aunc survegniù dapli veta.

Viola Cadruvi: «La feglia dal fraissen», historias cuortas en Rumantsch grischun cun illustraziuns da Jon Bischoff. 152 paginas, 18 francs, ISBN 978-3-03845-069-6, Chasa Editura Rumantscha 2020.

8 damondas a Viola Cadruvi

■ (fmr/sr) En «La feglia dal fraissen» scriva Viola Cadruvi da mazzamenti, suicids e da horur. L'autura descriva persunas agl abiss dall'olma. Las schumellinas munglassen pia buca haver memia parallelas.

Na (ri),lein sperar che Luisa seigi pli legra e da buna luna.

Vies emprem cudisch ei gest cumparius. Ei ha cuzzau passa diesch onns navan dall'emprema historia entochen tier la stampa dil cudisch. Eis ei stau ina greva naschentscha e co sentis ussa?

Viola Cadruvi: Jeu sundel fetg cunta ch'jeu hai finalmein saviu presentar miu cudisch. Ina greva naschentscha eis ei denton buca stau, plitost in process, in dètg liung process. Sper il scriver hai jeu gie aunc giobia autor da far. Ei füss aunc interessant da saver, sche lecturas e lecturs percorschan tgei historias ch'jeu hai secret gie avon biars onns e tgeininas ch'ein plitost novas.

Ord tgei motiv porta Vies emprem cudisch gest il tetel «La feglia dal Fraissen»?

Anflar in tetel per in cudisch che cuntegn ina rimmada da historias ei buca sempel. Quel ch'jeu hai dau stat en connex culla novella «Las buobas dal crap Stablatsh». L'emprema versiun da quella hai jeu secret avon diesch onns cu jeu fagevel in praticum tier la Lia Rumantscha. Alla fin della novella cumpara in fraissen, che crescha amiez in vitg, e quel rauenta historias dil passau – empau sco jeu el cudisch.

Vies emprem cudisch haveis Vus dedica a Vossa feglia Luisa culs plaids «per Luisa, jau ta deditgesch tia schumellina da tinta e palpiri». Co ei quei da capir?

Nossa poppa ei naschida avon treis meins ed era il cudisch ei – suenter ina liunga gravidanza – quasi «naschius» duront quei temps – perquei schumellina, denton ord tenta e pupi.

Mo il cuntegn dil cudisch ei da caratter ualtı stgir e las figurias secattan agl abiss dall'olma. Las schumellinas munglassen pia buca haver memia parallelas.

Na (ri),lein sperar che Luisa seigi pli legra e da buna luna.

Vus capis da construir ina tensiun da criminis e trillers plein horur, las historias van sil viv. Magari denton, gest cu ei füss da sponder in larmin, vegnis Vus cun ina situaziun ni descripziun comica ch'ins sa nuota propri pli sch'ins duei bargir ni sch'ins astga forsa rir.

Gie secapescha astg'ins era rir, quei ei vulin. Rir ei in ventil e quel drovi enalqua per anflar la via ord il brutal.

Cun Vossas descripziuns e semeglias pudeis Vus scaffir malets, cun empau fantasia magari bunamein cun tuns e friads. In exemplu ord «Skoda octavia»: Cura che la roda davos dretga rolla sur il chau da la mattatscha sfratgi. I tuna sco quella giada che Tim aveva laschà dar ina melona d'aua giu dal balcon...). Aschia pon lecturas e lecturs quasi veser in film, in film da horur.

Sch'eis vesan en lur intern in film cu ei legian miu cudisch sundel jeu happy.

Pertgei raquinteis Vus quasi en tut las historias dalla mort e da horur?

Jeu sun fascinada da films e cudischs da horur e hai legiu fetg bia da quels, per exemplu da Steven King. En mintga cass hai jeu denton pli bugen horur el cudisch ch'ella veta reala. Ei dat denton era singulas historias pli pascheivlas ed jeu descrivel era figurias ch'anflan la pasch.

Apropos film duront leger – eis ei in da Vos siemis che Vossas historias vegnien in di filmadas?

Vid quei hai jeu aunc mai patertgau. Jeu dubetel che quei vegni a schabegiar aschi spert, mo jeu sun secapescha avarta per propostas da regissur(as) (ri).

reclama

«Damit Konzerne dafür geradestehen,
wenn sie die Menschenrechte verletzen.»

Diese Parteien empfehlen ein JA am 29. November

